

PRATARMĖ

Ši istorija — apie Denį, apie Denio draugus ir apie Denio namą. Tai pasakojimas apie tai, kaip Denis, jo draugai ir namas tapo viena esybe. Kai Tortilijų kvartale kalbama apie Denio namą, turimos galvoje ne kadaise baltintos, o dabar nusilupinėjusios medinės sienos, kurių beveik nematyti po išsikerojusiais ir seniai nekarpytais kastiliškų rožių krūmais. Taip, jeigu kalbama apie Denio namą, mintyse iškyla visuma, kurios dalis buvo žmonės, spinduliuojantys džiaugsmą ir linksmumą, labdarybę ir galop mistišką liūdesį. Mat Denio namas buvo panašus į Apskritąjį stalą, o Denio draugai — į riterius. Todėl šis pasakojimas — apie tai, kaip atsirado bendrija, kaip ji suklestėjo ir virto išmintinga ir nepaprasta sąjunga. Ši istorija — apie Denio draugų nuotykius, apie jų gerus darbus, mintis ir žygius. O pabaigoje išgirsite apie talismano pametimą ir bendrijos galą.

Monterėjuje, senoviniame Kalifornijos pakrantės mieste, šios legendos gerai žinomos, dažnai pasakojamos ir kartais pagražinamos. Šis ciklas buvo užrašytas tuo tikslu, kad ateities mokslininkai, išgirdę atskiras jo dalis, negalėtų tvirtinti, kaip tvirtinama apie Artūrą, Rolandą ir Robiną Hudą: „Nebuvo nei Denio, nei jo draugų, nei sąjungos, nei namo. Denis — tai gamtos dievas, jo draugai — pirmykščiai vėjo, dangaus, saulės simboliai.“ Šio pasakojimo tikslas — neleis-

ti, kad gaižius mokslininkų veidus nutviekstų pašaipios šypsenos.

Monterėjus drykso ant kalno šlaito, tarp mėlynos la-
gūnos ir aukšto tamsaus pušyno virš miesto. Žemutinėje
miesto dalyje gyvena amerikiečiai, italai, žvejai ir konservų
fabrikų darbininkai. Užtat ant kalvos, kur miestas braunasi
į mišką, kur gatvės nėra mačiosios asfalto, o jų sankryžos —
žibintų, įsikūrę seniausieji Monterėjaus gyventojai, panašiai
kaip senovės britai įsitvirtinę Velse. Tai paisanai. Jie gyvena
medinėse trobelėse su žole užžėlusiais kiemais, ir aplink jų
būstus aukštyn stiebiasi užsilikusios miško pušys. Paisanai
neužsikrėtę komercine bacila, nesupančioti sudėtingos ame-
rikietiško verslo sistemos, kuri, nematydama nieko, kas gali
būti pavogta, išnaudota ar įkeista, nelabai į juos ir kėsinosi.

Kas gi tas paisanas? Tai ispanų, indėnų, meksikiečių ir
indoeuropiečių kraujo maišalas. Jo protėviai Kalifornijoje
gyveno gal šimtą ar du šimtus metų. Jis ir angliškai, ir ispa-
niškai kalba su paisanišku akcentu. Paklaustas, kokiai ra-
sei priklauso, paisanas pasipiktinęs atkirs esąs grynakraujis
ispanas ir pasiraitojęs rankovę parodys, kad vidinė rankos
pusė beveik balta. Savo veidą, panašų į ilgokai rūkytą jūros
putų pypkę, jis laiko įdegusiu saulėje. Jis — paisanas ir gy-
vena ant kalvos, virš Monterėjaus, rajone, kuris vadinamas
Tortilijų — paplotelių kvartalu, nors anaipol nėra plokščias.

Denis buvo paisanas, jis užaugo Tortilijų kvartale ir
buvo visų mylimas, tačiau labai neišsiskyrė iš kitų triukš-
madarių Tortilijų kvartalo berniukščių. Beveik su kiekvie-
nu kvartalo gyventoju jį siejo kraujo ryšiai arba romantiš-
ka draugystė. Jo senelis buvo svarbus žmogus, dviejų namų

Tortilijų kvartale savininkas, didžiai gerbiamas už savo tur-
tą. Jeigu Denis paauglystėje nakvodavo miške, dirbdavo ran-
čos darbininku, jėga plėšdamas iš besispyriojančio pasaulio
sau vyną ir maistą, tai anaipol nereiškia, kad jis neturėjo
įtakingų giminaičių. Denis buvo nedidukas, tamsaus gymio
ir užsispyręs. Kai jam suėjo dvidešimt penkeri, jo kojų išlin-
kimas visiškai atitiko arklio šonų formą.

Taigi kai Denis jau turėjo dvidešimt penkerius metus,
buvo paskelbtas karas su Vokietija. Denis ir jo bičiulis Pilo-
nas (beje, Pilonas reiškia magaryčias) turėjo du galonus vyno
tuo metu, kai išgirdo tą naujieną. Didysis Džo Portugalas
išvydo tarp pušų blyksint butelius ir prisidėjo prie Denio ir
Pilono.

Kuo mažiau buvo vyno buteliuose, tuo stipryn ėjo
patriotiniai trijulės jausmai. O kai vyno neliko, iš draugišku-
mo ir kad stipriau laikytųsi ant kojų, jie susikibę rankomis
nuėjo gatve žemyn į Monterėjų. Prie kareivių verbavimo
punkto ėmė garsiai šlovinti Ameriką ir grasinti parodysią
Vokietijai, iš kur kojos dygsta. Jie grūmojo Vokietijai tol, kol
pažadino seržantą, kuris apsivilko uniformą ir išėjo laukan
jų nuraminti. Jam teko užrašyti vyrus į armiją.

Seržantas išrikiavo juos priešais stalą. Jie sėkmingai iš-
laikė visus egzaminus, išskyrus blaivumo, ir seržantas ėmė
klausinėti Piloną:

— Kokiose dalyse nori tarnauti?

— Man tas pats, — atsainiai tarė Pilonas.

— Manau, kad tokių vyrų reikia pėstinijai.

Šitaip Pilonas pakliuvo į pėstininkus. Paskui seržantas
pasisuko į Didįjį Džo, ir Portugalas beregint ėmė blaivėti.

— O tu kur nori?

— Noriu namo, — liūdnai atsakė Didysis Džo.

Seržantas ir jį užrašė į pėstininkus. Pagaliau jis kreipėsi į Denį, kuris jau senokai miegojo stačias.

— O tu kur nori?

— A?

— Klausiu, kokiose dalyse nori tarnauti?

— Ką reiškia „kokiose dalyse“?

— Ką moki daryti?

— Aš? Viską moku.

— O ką anksčiau veikei?

— Aš? Buvau mulų varovas.

— Šit kaip? Kokio didumo bandą gali išlaikyti krūvoj?

Denis laisvai, kaip tikras profesionalas, palinko į priekį.

— Tai kiek tų mulų turite?

— Maždaug trisdešimt tūkstančių, — pasakė seržantas.

— Galite rikiuoti, — mostelėjo ranka Denis.

Taip Denis pakliuvo į Teksasą, kur tramdė laukinius mulus tol, kol baigėsi karas, o Džo, kaip vėliau paaiškėjo, pakliuvo į kalėjimą.

I

APIE TAI, KAIP DENIS, GRĮŽĘS IŠ KARO, SUŽINOJO, KAD PAVELDĖJO TURTA, IR PRISIEKĖ UŽTARTI VARGŠUS

Kai Denis grįžo iš karo, jis sužinojo, kad paveldėjo nekilnojamojo turto. *Vjecho*, kitaip sakant, jo senelis, mirė palikęs Deniui du namukus Tortilijų kvartale.

Išgirdęs tokią naujieną, Denis pajuto, kaip jį staiga ima slėgti atsakomybės našta. Prieš eidamas apžiūrėti savo turto jis nusipirko galoną vyno ir beveik visą išgėrė vienas. Tada atsakomybės našta nukrito nuo jo pečių ir pabudo patys blogiausi būdo bruožai. Jis ėmė rėkauti, sulaužė porą kėdžių Alvarado gatvės biliardinėje, sukėlė dvejas trumpas, bet žavingas peštynes. Niekas per daug nekrepė į jį dėmesio. Galiausiai linkstančios kojos nuvedė jį į priepilauką, kur nuo ankstauro ryto, ruošdamiesi jūron, rinkosi žvejai italai, apsiauvę guminiiais ilgaauliais.

Rasinė neapykanta užtemdė Deniui protą. Jis ėmė grąsinti žvejams. Ėmė juos vadinti „sicilietiškais benkartais“, „išgamomis iš kalėjimo salos“ ir „pačiais šuniškiausiais šunimis“. Jis šaukė: *Chinga tu madre, Piojo**. Rodė jiems grimasas

* Krušau tavo motiną, utėle! (*Isp.*) (*Čia ir toliau vertėjo pastabos*).

ir nešvankius gestus žemiau juosmens. Bet žvejai tik šaipėsi, rinkosi irklus ir kalbėjo:

— Sveikas, Deni. Kada sugrįžai? Užsuk šįvakar. Turim jauno vyno.

Denis baisiausiai pasipiktino. Jis ėmė šaukti:

— *Pon un condo a la cabeza!**

Jie atsakė jam:

— Lik sveikas, Deni. Iki vakaro.

Ir sulipę į valteles nusiyrė prie savo barkasų, užkūrė motorus ir nupukšėjo jūron.

Denis išsžeidė. Jis patraukė atgal į Alvarado gatvę, pakeliui daužydamas langus, ir ties antrąją sankryžą buvo areštuotas policininko. Milžiniška Denio pagarba įstatymui vertė jį eiti ramiai. Jeigu nebūtų ką tik grįžęs iš karo po pergalės prieš Vokietiją, būtų šešioms mėnesiams sėdęs į belangę. Bet dabar teisėjas jam priteisė tik trisdešimt parų.

Taigi ištisą mėnesį Deniui teko sėdėti ant gulto Monterėjaus miesto kalėjime. Kartais jo kameron nakčiai įgrūdavo kokį girtuoklį; bet Monterėjaus nusikaltėlių pasaulis snaudė, ir Denis didžiąją laiko dalį leido vienas. Iš pradžių jam nedavė ramybės blakės, bet vėliau, kai jos priprato prie Denio mėsos, o jis prie jų įkandimų, jie ėmė sugyventi draugiškai.

Jis ėmė žaisti juokingus žaidimus. Pagavo blakę, pritrėškė ją prie sienos ir, nubrėžęs pieštuku apskritimą, užrašė: „Meras Klu.“ Paskui pasigavo daugiau blakių ir pavadino jas miesto tarybos narių vardais. Netrukus visa siena mir-

* Užsimauk kandoną ant galvos! (*Isp.*)

gėjo nuo sutraiškytų blakių, pavadintų kurio nors vietinio veikėjo pavarde. Tuomet jis pripiešė joms ausis ir uodegas, dideles nosis ir ūsus. Titas Ralfas, prižiūrėtojas, pasibaisėjo, bet neapskundė Denio, nes šis į savo kolekciją neįtraukė nei jį nuteisusio teisėjo, nei kurio nors iš policininkų. Denis be galo gerbė įstatymus.

Kartą vakare, kai kalėjimas buvo tuščias, Titas Ralfas atėjo į Denio kamerą su dviem buteliais vyno. Po valandos jis išėjo parnešti dar, o kartu su juo išėjo ir Denis. Kalėjime anaip tol ne linksma. Juodu nusipirko vyno Torelio užkeigoje ir sėdėjo ten, kol Torelis išgrūdo abu pro duris. Tada Denis nuėjo miškan ir užmigo tarp pušų, o Titas nusiųdė atgal į kalėjimą ir pranešė, kad Denis pabėgo.

Kai maždaug apie vidudienį Denį pažadino kaitri saulė, jis nusprendė slapstytis nuo persekiotojų visą dieną. Jis nubėgo ir pasislėpė krūmuose. Paskui žvalgėsi iš ten pro jaunus krūmokšnius kaip medžiojama lapė. O vakare, įvykdęs visas žaidimo sąlygas, išlindo iš miško ir nuėjo savais keliais.

Denis puikiai žinojo, ką daro. Jis pasuko tiesiai prie restorano kiemo durų.

— Gal turite sužiedėjusios duonos mano šuniui? — paklausė jis virėją.

Ir kol tasai lengvatikis ją vyniojo, Denis nudžiovė du gabalus kumpio, keturis kiaušinius, avienos muštinį irusių daužiklį.

— Užmokėsiu kitąsyk.

— Imk veltui. Vis tiek būčiau išmetęs.

Deniui atlėjo širdis. Jeigu jau šitaip, tai jis, galima sakyti, nieko nevogė. Jis nuėjo pas Torelį, iškeitė keturis kiau-

šinius, avienos muštinį irusių daužiklį į stiklinę grapos ir patraukė miškan gamintis vakarienės.

Vakaras buvo tamsus ir drėgnas. Rūkas tarsi lipni skraistė užklojo juodąsias pušis, saugančias Monterėjaus sausumos sienas. Denis įtraukė galvą į pečius ir nuskubėjo pasislėpti miške. Priešakyje jis išvydo dar vieną skubančią figūrą ir, kai atstumas sumažėjo, pažino šokčiojančią savo bičiulio Pilono eiseną.

Denis buvo dosnus žmogus, tačiau prisiminė, kad pardavė visą maistą, išskyrus dvi riekės kumpio ir krepšį sužiedėjusios duonos.

„Praisiu pro šalį, — nusprendė jis. — Jis eina kaip žmogus, prisikirtęs keptos kalakutienos ir kitokių skanėstų.“

Staiga Denis pastebėjo, kad Pilonas atsargiai spaudžia skverną prie krūtinės.

— Ei, Pilonai, *amigo**! — šūktelėjo Denis.

Pilonas paspartino žingsnį. Denis pasileido ristele.

— Pilonai, drauguži! Kurgi taip skubi?

Pilonas susitaikė su likimu ir sustojo. Denis priėjo pavargęs, bet jo balsas buvo žvalus.

— Ieškojau tavęs, mano angele, nes, supranti, turiu du gabalus paties Dievo kiaulės ir krepšį saldžiausios baltos duonos. Pasivaišink su manim, Pilonai.

Pilonas gūžtelėjo pečiais.

— Kaip nori, — tarė tūžmingai.

Jie abu nuėjo į mišką. Pilonas nieko negalėjo suprasti. Staiga jis sustojo kaip įbestas ir atsisuko į draugą.

* Drauguži (*isp.*).

— Deni, — liūdnai paklausė jis, — iš kur tu sužinojai, kad turiu po skvernu butelį brendžio?

— Brendžio? — šūktelėjo Denis. — Tu turi brendžio? Turbūt neši jį savo senai sergančiai motinai? — naiviai dėstė jis. — O gal jį nori palaikyti mūsų Viešpačiui Jėzui Kristui, kai jis apsireikš antrukt? Kas aš toks, bičiuli, kad galėčiau nuspėti tavo brendžio likimą? Nesu netgi tikras, kad tu jo turi. Be to, manęs nekankina troškulys. Aš prie jo neprisiliesiu. Aš kviečiu tave pasivaišinti štai šiuo didžiuliu gabalu kumpio, na, o brendis — jis tavo.

— Deni, aš mielai pasidalysiu su tavimi brendžiu. Per pusę. Mano pareiga žiūrėti, kad neišgertum jo viso.

Denis pakeitė temą:

— Štai šioje laukymėje aš iškepsiu kiaulieną, o tu pakepink gardėsius iš krepšio. Pastatyk brendį štai čia, Pilonai, tada mes abu matysim ir jį, ir vienas kitą.

Juodu sukūrė laužą, išsikepė kumpį ir pasiskrudino sužiedėjusios duonos. Brendis butelyje sparčiai seko. Pavalgę abu prisislinko arčiau laužo ir mažais gurkšneliais, kaip pavargusios bitės, skanavo gėrimą. Ant jų nusileido rūkas ir sudrėkino švarkus. Medžiuose liūdnai dūsavo vėjas.

Netrukus Denis ir Pilonas pajuto baisią vienatvę. Denis prisiminė prarastus draugus.

— Kur Artūras Moralesas? — paklausė Denis, iškeldamas rankas delnais į viršų. — Žuvo Prancūzijoje, — atsakė pats sau, nusukdamas delnus žemyn ir beviltiškai nuleisdamas rankas. — Žuvo už Tėvynę. Žuvo svetimoj šalėlėj. Svetimi žmonės vaikšto pro jo kapą ir net nežino, kad ten guli Artūras Moralesas, — jis iškėlė rankas delnais viršun. — Kur gerasis Pablas?

— Kalėjime, — tarė Pilonas. — Jis nugvelbė žąsį ir pasislėpė krūmuose, o ta žąsis jam įžnybo. Pablas sukliko ir įkliuvo. Dabar tupės cypėje šešis mėnesius.

Atsidusęs Denis ėmė kalbėti apie kitką, nes suprato, kad neteko vienintelio draugo, kurio garbei būtų galėjęs išdrožti iškilmingą kalbą. Tačiau vienatvė vis labiau kaupėsi krūtiniėje ir prašėsi išleidžiama laisvėn.

— Štai mes čia... — pradėjo jis.

— ... sielvartaujam, — pridūrė Pilonas.

— Ne, tai ne eilėraštis, — tarė Denis. — Štai mes čia sėdime, benamiai. Negailėjome gyvybės dėl Tėvynės, o dabar neturime stogo virš galvos.

— Niekada neturėjome, — padėjo jam Pilonas.

— Tu man primeni žmogų, — pasakė Denis, — kuris turėjo dvejus linksmybės namus...

Staiga jo žandikaulis atvipo.

— Pilonai! Pilonai, mano mielas storuli! Aš visai pamiršau! Aš esu paveldėtojas! Turiu du namus!

— Linksmybės namus? — paklausė Pilonas. — Tu esi girtas ir meluoji.

— Ne, Pilonai. Sakau tiesą. Senelis numirė. Aš jo paveldėtojas. Aš mylimiausias jo anūkas.

— Tu esi vienintelis jo anūkas, — pataisė realistas Pilonas. — Kur tie namai?

— Tu žinai mano senelio namus Tortilijų kvartale, Pilonai?

— Čia, Monterėjuje?

— Taip, čia, Tortilijų kvartale.

— Ar tie namai geri?

Denis iš to susijaudinimo nuvirto aukštiekninkas.

— Nežinau. Buvau pamiršęs, kad jie dabar mano.

Pilonas sėdėjo tylus ir susimąstęs. Jo veidą gaubė liūdesys.

Jis sviedė saują spyglių į laužą ir žiūrėjo, kaip tarp jų rangosi ir vėl gęsta liepsna. Ilgai ir mąsliai žiūrėjo į Denį, paskui garsiai atsiduso.

— Viskas baigta, — tarė jis liūdnai. — Baigėsi geri laikai. Tavo draugai gedės, bet kas iš to?

Denis pastatė butelį, ir Pilonas paėmęs jį suspaudė tarp kelių.

— Kas baigta? — paklausė Denis. — Ką čia paistai?

— Taip jau ne sykį yra buvę, — toliau kalbėjo Pilonas. — Kol esi vargšas, galvoji: va, turėsiu pinigų ir pasidalysiu su bičiuliais. Bet vos tik pinigai sušlama kišenėje, labdarybę pamiršti. Taip bus ir tau, bičiuli. Tu iškilai virš savo draugų. Dabar tu savininkas. Pamirši savo draugus, kurie dalijosi su tavim viskuo, net brendžiu.

Denis susimąstė.

— Ne! — sušuko jis. — Tik jau ne aš! Aš niekuomet neužmiršiu tavęs, Pilonai.

— Tu tik dabar taip manai, — šaltai tarė Pilonas. — Bet kai galėsi nakvoti dviejuose namuose, tuomet pats pamatysi. Pilonas liks vargšas paisanas, o tu sėdėsi prie vieno stalo su meru.

Denis svyrinėdamas atsistojo ir atsirėmė į medį.

— Pilonai, prisiekiu: kas mano — tas ir tavo. Kol aš turiu namą — tu irgi turi namą. Duokš išgerti.

— Nepatikėsiu, kol nepamatysiu savo akimis, — liūdnai tarė Pilonas. — Tai būtų didelis stebuklas. Žmonės sukartų tūkstančius mylių, kad jį pamatytų. Be to, butelis tuščias.

II

APIE TAI, KAIP PILONAS, SUSIVILIOJĘS SOLIDŽIA PADĖTIMI, IŠĖJO IŠ SVETINGŲ DENIO NAMŲ

Notaras, palikęs juodu prie antrojo namo vartelių, įsiropštė į savo „Ford“ ir nublerbė žemyn į Monterėjų.

Denis su Pilonu stovėjo priešais nedažytų miestų tvorą ir susižavėję žiūrėjo į nuosavybę — namuką su apsilupinėjusiomis sienomis, be užuolaidų, tuščiais ir tamsiais langais. Tačiau prie slenksčio kerojo didelis kastiliškų rožių krūmas, o žolėje žydėjo pelargonijos.

— Šis namas geresnis, — pasakė Pilonas. — Didesnis už aną.

Denis rankoje laikė naujintėlaitį visraktį. Pirštų galais užlipęs ant išklibusio slenksčio, jis atrakino laukujas duris. Gerasis kambarys buvo likęs toks pat, kaip seneliui gyvam esant. Raudonomis rožėmis papuoštas 1906 metų kalendorius, šilkinė vėliava ant sienos su Bobu Evansu, žvelgiančiu pro karo laivo denio įrangą, ant sienos prikalta puokštė popierinių raudonų rožių, pynė apdulkėjusių raudonųjų pipirų ir česnako galvučių, krosnis, išsiklaipiusios supamosios kėdės.

Pro duris galvą įkišo Pilonas.

— Trys kambariai, — tarė jis, negalėdamas atgauti kvapo, — lova ir krosnis. Mes būsime čia laimingi, Deni.

Denis baimingai peržengė slenkstį. Senelį jis prisiminė anaip tol ne iš pačios gerosios pusės. Pilonas prasmuko pro jo šoną.

— Kriauklė su čiaupu, — šuktelėjo jis iš virtuvės ir atsuko čiaupą.

— Nėra vandens, Deni, reikia pranešti vandentiekio kompanijai, kad įjungtų.

Jie stovėjo ir šypsojosi vienas kitam. Pilonas pastebėjo, kad Denio veidą apniaukė rūpestis dėl nuosavybės. Daugiau tas veidas niekuomet nebus giedras. Daugiau Denis nedaužys langų, nes turi savo langus, kuriuos kas nors gali iškulti. Pilonas sakė teisybę — Denis iškilo virš savo draugų. Tačiau paskutinis, kupinas skausmo riksmas ištrūko iš Denio krūtinės, prieš jam visiems laikams paliekant senąjį, paprastą gyvenimą.

— Pilonai, — tarė jis nusiminęs, — norėčiau, kad tai būtų tavo namas, o aš atečiau pas tave gyventi.

Kol Denis buvo nuėjęs į Monterėjų prašyti, kad įjungtų vandenį, Pilonas nusliūkino į piktžolėmis užžėlusį kiemą už namo. Čia augo vaismedžiai, nuo senumo pajuodę, styrančiomis šakomis, be priežiūros išdžiūvę ir suakmenėję. Žolių tankumyne buvo keli aptvarai vištoms, voliojosi krūva surūdijusių statinės lankų, krūsnis pelenų, permirkęs čiuzinys. Pilonas metė žvilgsnį per tvorą į ponios Morales paukštidę ir, šiek tiek pamąstęs, padarė kelias skylės vištoms. „Joms patiks sukti lizdus tankioje žolėje“, — švelniai galvojo jis. Dar pamanė, kad būtų gerai paspęsti spąstus, jei kartais gaidžiai

sumanytų lįsti paskui vištas ir trukdytų joms dėti kiaušinius.
„Mes būsime laimingi“, — dar pagalvojo jis.

Denis iš Monterėjaus grįžo pasipiktinęs.

— Kompanija reikalauja įnašo.

— Įnašo?

— Taip, jie nori trijų dolerių įnašo, tuomet įjungs vandenį.

— Trys doleriai, — supyko Pilonas, — trys galonai vyno. O jį išgėrę, pasiskolinsime kibirą vandens iš kaimynės, ponios Morales.

— Bet mes neturime trijų dolerių vynui.

— Žinau, — pasakė Pilonas, — bet gal pavyktų pasiskolinti šiek tiek vyno iš ponios Morales.

Praslinko popietė.

— Rytoj čia įsikursim, — pareiškė Denis. — Rytoj valysimės ir švarinsimės. O tu, Pilonai, nupjausi žolę ir išpilsi šiukšles į griovį.

— Žolę? — pasibaisėjo Pilonas. — Tai jau ne!

Ir jis išdėstė savo teoriją apie ponios Morales vištas. Denis nedvejodamas sutiko.

— Bičiuli, — tarė jis, — džiaugiuosi, kad pas mane apsigyvenai. Dabar aš einu malkų, o tu prasimanyk ko nors pietums.

Pilonas prisiminė savo brendį, pamanė, kad tai neteisinga. „Aš virstu jo skolininku, — toptelėjo jam, — prarasiu laisvę. Greit per šitą kraupų namą tapsiu vergu.“ Bet maisto ieškoti jis vis dėlto išėjo.

Praėjęs porą gatvelių, prie pat pušyno pakraščio pamatė plimutroką veislės pusaugį gaidį, kuris kapstėsi kelio vidu-

ry. Gaidžiukas jau giedojo kaip didelis, bet kojos ir krūtinė buvo dar neapsiplunksnavusios. Pilonas nebuvo spėjęs nusikratyti malonių minčių apie ponios Morales vištas ir gal todėl pajuto didelę simpatiją šitam gaidžiukui. Jis nesku- bėdamas patraukė prie juoduojančio pušyno, o gaidžiukas nubėgo pirma.

„Vargšas plikas paukšti, — mąstė Pilonas, — kaip tu turi kentėti auštant, kai iškrinta rasa ir oras atvėsta. Gerasis Dievulis ne visada prisimena mažus gyvūnelius.“ Ir jis pa- manė: „Štai tu žaidi gatvėj, gaidžiuk. O vieną gražią dieną tave būtinai pervaziuos mašina. Gerai, jeigu negyvai. Bet gali tik nulaužti sparną arba koją. Tada visą likusį gyvenimą turėsi vargti. Gyvenimas tau pernelyg sunkus, paukšteli!“

Jis žengė lėtai ir atsargiai. Kartais gaidys bandydavo prasmukti atgal, bet kelią jam visuomet pastodavo Pilonas. Pagaliau gaidys nėrė tarp pušų, o sykiu ir Pilonas.

Pripažinkime Pilono gailestingumą — iš tankumy- no nepasigirdo agonijos klyksmo. Gaidys, kuriam Pilonas pranašavo vargingą gyvenimą, numirė tyliai, bent jau ramiai. Čia reikia pagirti didelį Pilono įgudimą.

Po dešimties minučių jis išlindo iš miško ir nužings- niavo prie Denio namo. Gaidžiukas, nupeštas ir išdarinėtas, buvo kišenėje. Pilonas gyvenime vadovavosi viena taisykle: niekada, jokiomis aplinkybėmis nesinešti namo plunksnų, galvos ir kojų, nes be jų paukščio neįmanoma atpažinti.

Vakare jie užkūrė krosnį pušų skujomis. Kamine murkė liepsna. Denis ir Pilonas, sotūs ir laimingi, šiltai sėdėjo kė- dėse ir palengva suposi. Per pietus jie sudegino žvakigalį, ir dabar tamsą sklaidė vien ugnies atšvaitai. Palaimos viršūnę

pajuto tuomet, kai į stogą ėmė barbenti lietus. Stogas tik kur ne kur leido vandenį, ir dabar lašnojo tik tose vietose, kur ir šiaip niekam neateitų į galvą atsisėsti.

— Gera šitaip, — tarė Pilonas. — Pameni, kaip miegodavome po atviru dangumi? O čia tikras gyvenimas.

— Taip, — pritarė Denis, — bet man keista. Niekada neturėjau namo, o dabar turiu du. Juk negaliu miegoti iškart dviejuose namuose.

— Tatai ir man neduoda ramybės. Kodėl tu nenori išnuomoti kito namo? — pasiūlė Pilonas, kuris negalėjo pakęsti švaistymo.

Denis treptelėjo į grindis.

— Pilonai, — sušuko jis, — kaip man tai nešovė į galvą? — draugo mintis jam vis labiau ėmė patikti. — Bet kas jį išsinuomos?

— Aš, — pasakė Pilonas, — nuomos mokėsiu dešimt dolerių kas mėnesį.

— Penkiolika, — užprotestavo Denis. — Tai geras namas. Jis vertas penkiolikos.

Pilonas murmėdamas nusileido. Bet jis būtų sutikęs ir daugiau mokėti, nes jautė, koks garbingas tampa žmogus, gyvenantis savo namuose, o jis baisiai troško tos garbės.

— Vadinasi, sutarta, — baigė derybas Denis. — Tu nuomosi mano namą, o aš būsiu geras savininkas, Pilonai. Aš tau neįkyrėsiu.

Dar niekad gyvenime, išskyrus vienus metus, praleistus armijoje, Pilonas neturėjo penkiolikos dolerių. Bet, manė jis, iki mokėjimo dienos dar visas mėnuo, bala žino, kas per tiek laiko gali nutikti.

Jie patenkinti sūpavosi prie ugnies. Paskui Denis išėjo kieman ir grįžo su keliais obuoliais.

— Vis tiek būtų supuvę, — teisinosi jis.

Pilonas, nenorėdamas atsilikti, atsistojo ir uždegė žvakę, paskui atnešė iš miegamojo dubenį su ąsočiu, dvi raudono stiklo vazas ir puokštę stručio plunksnų.

— Negerai, kai aplink tiek daug dūžtančių daiktų, — tarė jis. — Kai jie sudūžta, žmogus nusimena. Geriau, kad jų visai nebūtų.

Jis nukabino popierines rožes nuo sienos.

— Dovana senjorai Toreli, — paaiškino ir išėjo pro duris.

Netrukus Pilonas sugrįžo kiaurai permirkęs, bet triumfuodamas, nes rankoje nešėsi galono talpos raudonojo vyno butelį.

Paskui abu smarkiai ginčijosi, bet jiems jau nerūpėjo, kieno viršus, jie atsigulė miegoti ant grindų. Ugnis užgeso, o krosnis ausdama pokšėjo. Žvakigalis apvirto ir po kelių konvulsingų melsvos liepsnos pasispardymų užgeso savo paties lajuje. Namuose buvo tyku ir ramu.

III

APIE TAI, KAIP PILONĄ PAKIRTO NUOSAVYBĖS NUODAI IR KAIP BLOGIS LAIKINAI ĮSIGALĖJO ŠIRDYJE

Rytą Pilonas persikraustė gyventi į kitą namą. Jis buvo lygiai toks pat kaip Denio, tik mažesnis. Prie slenksčio kerojo rausva kastiliška rožė, kiemas buvo užžėlęs žolėmis, sode augo vaisių nevedantys vaismedžiai, raudonos pelargonijos, o kaimynystėje buvo ponios Soto vištidė.

Denis, galėdamas išnuomoti namą, tapo dideliu žmogum, ir Pilonas palypėjo visuomenės laipteliais, nes galėjo jį išsinuomoti.

Sunku pasakyti, ar Denis tikėjosi sulaukti nuompinigių ir ar Pilonas apskritai ketino juos mokėti. Jei taip, tai abu gavo nusivilti. Denis niekuomet neprašė pinigų, o Pilonas jų niekuomet nesiūlė.

Abu bičiuliai dažnai leido laiką kartu. Kai Pilonas prsimanydavo butelį vyno ar gabalą mėsos, Denis būtinai užsukdavo į svečius. O jeigu Deniui per gudrumą ar nusišypsojus laimei tekdavo tokia dovana, Pilonas praleisdavo su juo audringą vakarą. Vargšas Pilonas būtų sumokėjęs pinigų, jei būtų jų turėjęs, bet taip niekad nebuvo, bent jau tiek ilgai,

kad per tą laiką spėtų surasti Denį. Pilonas buvo doras žmogus. Kartais jis su nerimu galvodavo apie gerą Denio širdį ir apie savo skurdą.

Vieną dieną jis gavo dolerį — tokiu nepaprastu būdu, kad bijodamas išeiti iš proto pasistengė tuoju pat užmiršti tą istoriją. Priešais San Karloso viešbutį žmogus įspraudė jam į delną dolerį ir tarė: „Nubėk atnešk keturis butelius limonado. Viešbutyje pasibaigė.“ — „Tai kone stebuklas, — pamanė Pilonas, — tokius dalykus reikia imti už gryną pinigą, nesiaiškinti jų ir nieko neklausinėti.“ Jis paėmė dolerį, ketindamas nunešti jį Deniui, bet pakeliui nupirko galoną vyno, o su juo prisiviliojo į svečius dvi mergužėles.

Denis eidamas pro šalį išgirdo lalesį ir su džiaugsmu užsuko į svečius. Pilonas puolė draugui į glėbį ir padėjo prieš jį viską, ką turėjo. Vėliau, kai Denis ėmė pretenduoti į vieną merginą ir pusę vyno, tarp jų kilo ištis gražios tąsynės. Denis neteko danties, o Pilonas liko sudraskytais marškiniiais. Merginos spiegdamos nulindo į kampą ir vis spardė tą, kuris atsidurdavo ant grindų. Denis atsistojo ir tvojo vienai jų į pilvą. Ši kvarksėdama kaip varlė išėjo pro duris, o jai pridurmui, pasičiupusi du virtuvinius puodus, ir jos draugė.

Kurį laiką Denis su Pilonu sielvartavo dėl moterų klastos.

— Tu nežinai, kokios moterys, — pamokomu tonu tarė Denis.

— Žinau, — pasakė Pilonas.

— Nežinai.

— Žinau.

— Melagis!

Tuomet jie darsyk susistumdė, bet jau ne taip gražiai.

Pilonas daugiau nesijaudino dėl nesumokėtos nuomos. Argi jis nepavaišino savo šeimininko?

Praėjo keli mėnesiai. Pilonas vėl ėmė nerimauti dėl nuompinigių. Ilgainiui tas nerimas tapo nepakenčiamas. Pagaliau netekęs vilties jis dvi dienas valė Činui Ki žuvis ir uždirbo du dolerius. Vakare pasirišo po kaklu skepetą, užsimaukšlino itin godojamą savo tėvo skrybėlę ir patraukė gatve į kalną, ketindamas dviem doleriais sumažinti savo skolą.

Bet pakeliui nusipirko du galonus vyno. „Taip bus geriau, — manė jis, — nes jei skolą gražinčiau grynais, pasielgčiau nelabai draugiškai. O čia dovana. Pasakysiu jam, kad du galonai kainavo penkis dolerius.“ Tai buvo kvaila, ir Pilonas tai žinojo, bet negalėjo atsisipirti pagundai. Visame Monterėje niekas geriau už Denį neišmanė vyno kainų.

Pilonas ėjo laimingas. Jis apsisprendė. Nosies tiesumu žingsniavo Denio namo link. Jo kojos judėjo tolygiai ir teisinga kryptimi. Po pažastimi nešėsi du popierinius maišelius, o juose — po galoną vyno.

Žioravo saulėlydis, buvo tas mielas paros metas, kai baigiasi pokaičio valanda, o vakaro malonumai ir pašnekesiai dar laukia. Dangaus skliaute juodavo pušys ir visą žemę gabė sutema; bet dangus buvo vaiskus kaip liūdnas prisiminimas. Žuvėdros tingiai skrido namo, jūros uolų pusėn, pabaugusios dienos triūsus Monterėjaus konservų fabrikuose.

Pilonui patiko, kas gražu ir mistiška. Jis pažiūrėjo į dangų, ir jo siela, atsiplėšusi nuo kūno, pakilo į vakaro žarą. Tasai Pilonas, kuris nebuvo tobulas, kuris sukčiavo ir pešėsi, kuris gėrė ir keikėsi, tykiai bidzeno tolyn, o ilgesingas ir švy-

tintis Pilonas pakilo ten, kur jūros žuvėdros maudėsi vakaro prieblandoje. Šis Pilonas buvo nuostabus, jo mintys — be krislo savanaudiškumo ir gašlybių, ir sužinoti tas mintis — pernelyg didelė palaima. „Šis vakaras — mūsų Viešpats, — galvojo jis, — tie paukščiai skrenda per Viešpaties kaktą. Mielieji paukščiai, brangiosios žuvėdros, kaip aš jus visas myliu. Sklendžiantys jūsų sparnai glosto mano širdį, kaip rūpestingo šeimininko ranka glosto savo sočiai priėdusio miegančio šuns pilvą. Mielieji paukščiai, — mąstė jis, — skriskite pas mūsų Nekaltąją Mergelę, nešdami mano atvirą širdį.“ Paskui jis ištarė gražiausius žodžius, kuriuos žinojo:

— *Ave Maria, gratia plena...**

Pilono kojos sustojo. Tiesą pasakius, blogasis Pilonas akimirką liovėsi egzistavęs. (Išgirsk tai, angele, rašantis mūsų nuodėmes!) Nebuvo, nėra ir nebus tyresnės sielos už Pilono sielą tą akimirką. Piktasis Galveso buldogas priėjo prie vienišų, tamsoje stovinčių Pilono kojų. Galveso buldogas apuostė jas ir nucampino šalin net neįkandęs.

Apsivaliusiai ir išgelbėtai sielai gresia dvigubai didesnis pavojus, nes į tokią sielą ima kėsintis visas pasaulis. „Net ir šiaudai po mano keliais šaukia, — sako šv. Augustinas, — mėgindami sutrukdyti mano maldą.“

Pilono siela neatsilaikė net prieš savo prisiminimus, nes, žiūrėdamas į paukščius, atsiminė, kad ponias Partano kartais kepa tamalę su kirų įdaru, ir tas prisiminimas jam sukėlė alkį, o tas alkis nutrenkė jo sielą iš padangių žemėn. Pilonas kulniavo tolyn, vėl virtęs gėrio ir blogio šiupiniu.

* Sveika, Marija, malonės pilnoji (*lot.*).

Piktasis Galveso buldogas, šiepdamas nasrus ir urgzdamas, jau gailėjosi praleidęs tokią gerą progą.

Pilonas stipriau prispaudė alkūnes, kad būtų patogiau nešti butelius.

Seniai patikrinta ir daug syk užrašyta, kad siela, sugėbanti atlikti geriausią darbą, gali atlikti ir patį blogiausią.

Ar rasime didesnę bedievį už atsimetusį nuo tikėjimo kunigą? Ar rasime gašlesnę moterį už tą, kuri dar neseniai buvo skaisti mergelė? Nors gal taip tik atrodo.

Pilonas, ką tik nusileidęs iš dangaus, buvo, patsai to nežinodamas, labai jautrus kiekvienam negero vėjo gūsiui, kiekvienai blogai pagundai, kurių knibždėjo naktis. Tiesa, jo kojos dar judėjo į Denio namo pusę, bet jau be noro ir ryžto. Jos laukė menkiausios dingsties pasukti atgalios. Pilono galvoje jau sukosi mintys apie tai, kaip šauniai jis galėtų nusigerti nuo dviejų galonų vyno, o svarbiausia — kaip ilgai būtų girtas.

Dabar jau buvo beveik visai tamsu. Beveik nematyti purvino kelio ir šalikelės griovių. Nedarau jokios moralinės išvados iš to, kad, Pilono dvejonėms tarsi plunksnelėms sklendant ore tarp dosnumo ir savanaudiškumo, tą pačią akimirką griovyje šalia kelio atsirado Pablas Sančesas, besilgįs cigaretės ir stiklo vyno.

O, kaip baisiai turėtų milijonų žmonių maldos kautis ir grumtis viena su kita pakeliui į Viešpaties sostą!

Pablas pirmasis išgirdo tylius žingsnius ir pamatė dūluojančią figūrą, o paskui atpažino Piloną.

— Ei, *amigo!* — džiugiai šuktelėjo jis. — Ką taip sunkiai tempi?

Pilonas sustojo kaip įbestas ir pasisuko į griovį.

— Maniau, kad tu kalėjime, — tarė jis priekaištینگai. — Girdėjau istoriją apie žąsį.

— Aš ir buvau kalėjime, Pilonai, — linksmai atsiliepė Pablas, — bet mane ten nelabai draugiškai sutiko. Teisėjas pasakė, kad nuosprendis man neišėjo į gera, o policininkai piktinosi, kad valgau už tris. Todėl, — išdidžiai baigė jis, — mane paleido už garbės žodį.

Pilonas buvo išgelbėtas nuo savarankiškumo. Jis nenunešė vyno iki Denio namų, bet tučtuojau pakvietė Pablą svečiuosna į savo namą. Kai du taurūs takai atsišakoja nuo didžiojo gyvenimo vieškelio, kas žino, kuriuo geriau pasukti?

Pilonas su Pablu linksmai įžengė kambarin. Pilonas uždegė žvakę ir vietoje taurių pastatė du stiklainius nuo uogienės.

— Būk sveikas! — tarė Pablas.

— Į sveikata, — atitarė Pilonas.

— Į sveikata, — po kurio laiko vėl tarė Pablas.

— Būk sveikas! — atitarė Pilonas.

Valandėlę juodu pailsėjo.

— *Su servidor**, — pasakė Pilonas.

— Gerai nuslydo, — atsakė Pablas.

Du galonai — daug vyno netgi dviem paisanams. Dvasine prasme tuos butelius galima sugraduoti taip: šiek tiek žemiau pirmojo butelio kakliuko — rimtas, orus pokalbis. Dar dviem coliais žemiau — prisiminimai, nuskaidrinti liūdesio. Dar trys coliai — atmintyje iškyla seni sėkmingi mei-

* Tavo tarnas (*isp.*).

lės romanai. Dar colis — mintys apie nenusisėkusias meiles. Pirmojo butelio dugne visa apimantis ir neapibrėžtas liūdesys. Antrojo butelio kakliukas — juoda, žiauri neveltis. Dar per du pirštus žemiau — dainos apie mirtį ir ilgesį. Dar per nykštį — šiaip kokia nors daina, kokia tik atsiminama. Šioje vietoje skalė baigiasi, nes tai kryžkelė ir tolesnis kelias nežinomas. Nuo šiol gali atsitikti bet kas.

Tačiau grįžkime prie pirmosios padalos, kai vyksta rimtas ir gilus pašnekesys, nes kaip tik toje studijoje Pilonas padarė labai vykusį ėjimą.

— Pablai, — paklausė jis, — ar tau dar neįgriso miegoti grioviuose lyjant lietui, be pastogės, be draugų, vienam?

— Ne, — atsakė Pablas.

Pilonas meilikausiai sušvelnino balsą:

— Taip ir aš maniau, bičiuli, kai buvau purvinas benamis šuo. Ir man buvo gerai, kol patyriau, ką reiškia turėti namuką ir stogą virš galvos, ir sodą. Ak, Pablai, štai kur tikrasis gyvenimas.

— Ką gi, neblogai, — sutiko Pablas.

Pilonas puolė į ataką.

— Klausyk, Pablai, ar nenorėtum nuomoti dalies mano namo? Netektų daugiau miegoti ant žemės. Nebegulėtum ant suplakto smėlio po prielauka su krabais, bandančiais įlįsti į batus. Ar tau patiktų gyventi su manim?

— Žinoma, — atsakė Pablas.

— Paklausyk, tau reikės mokėti tik penkiolika dolerių per mėnesį! Ir galėsi šeimininkauti visame name, išskyrus mano lovą, ir visame sode. Pagalvok, Pablai! O jeigu kas nors rašys tau laišką, tai turės kur siųsti.

— Žinoma, — tarė Pablas. — Puiku.

Pilonas su palengvėjimu atsiduso. Jis net pats neįsivaizdavo, kaip sunkiai jį slėgė skola Deniui. Tai, kad jis puikiai žinojo, jog Pablas jam niekada nesumokės, netemdė džiaugsmo. Jei Denis kada nors paprašys pinigų, galės jam atsakyti: „Sumokėsiu, kai sumokės Pablas.“

Juodu priėjo prie kitos padalos, ir Pilonas prisiminė, kaip jis buvo laimingas vaikystėje.

— Jokių rūpesčių, Pablai. Jokių nuodėmių. Buvau labai laimingas.

— Nuo tų laikų nė karto nebuvo laimingi, — liūdnai sutiko Pablas.

IV

APIE TAI, KAIP GERASIS ŽMOGUS CHESUS MARIJA KORKORANAS PRIEŠ SAVO VALIĄ TAPO BLOGIO ĮRANKIU

Pilono ir Pablo gyvenimas tekėjo ramiai. Rytais, kai saulė pakildavo virš pušų, kai apačioje suraibuliudavo mėlyna la-gūna, juodu neskubėdami ir mėšliai keldavosi iš lovų...

Saulėtas rytmetis — tykaus džiaugsmo metas. Tada dedešvos žvilga rasa, ir ant kiekvieno lapo kybo nepaprasto grožio ir galbūt neįkainojamas deimantas. Nėra ko skubėti ir blaškytis. Mintys, auksinės mintys rytais ateina lėtai ir iš gilumos.

Pablas ir Pilonas mėlynais džinsais ir mėlynais marški-niais drauge nuėjo į griovį už namo, paskui sugrįžo, atsisėdo ant prieangio, klausėsi žuvų pardavėjų ragelių Monterėjaus gatvėse ir mieguistais balsais aptarinėjo Tortilijų kvartalo naujienas, nes per vieną pasaulio apsisukimą aplink savo ašį Tortilijų kvartale atsitinka aibė svarbių įvykių.

Ant slenksčio juos gaubė ramybė. Tik jų kojos, nutūpus musei, vis trūktelėdavo ant šiltų prieangio lentų.

— Jeigu visi rasos lašai būtų deimantai, — tarė Pablas, — mes būtume turtingi. Galėtume būti girti visą gyvenimą.

Tačiau Pilonas, slegiamas sunkaus realybės prakeiksmo, pridūrė:

— Visi tada turėtų per daug deimantų. Jie nieko nekainuotų, o vynas visuomet kainuoja pinigą. Va, jeigu imtų vieną dieną vynu lyti ir mes pakištume rėčką...

— Bet tegul lyja geru vynu, — įsiterpė Pablas, — o ne kiaulių myžalu, kurio parnešei paskutinį kartą.

— Gavau veltui, — teisinosi Pilonas. — kažkas jį paslėpė žolėje prie šokių paviljono. Argi rasi gero vyno?

Juodu sėdėjo ir rankomis apatiškai baidė muses.

— Vakar Kornelija Ruis kirto peiliu juodukui meksikiečiui, — tarė Pilonas.

— Buvo muštynės? — mažumėlę susidomėjęs pakėlė akis Pablas.

— O ne, juodukas nežinojo, kad Kornelija vakar susirado naują draugužį, ir bandė įsibrauti į namus. Kornelija jam ir movė peiliu.

— Jis turėjo žinoti, kad taip baigsis, — pasakė Pablas pamokslautojo balsu.

— Jis buvo mieste, kai Kornelija susirado naują draugužį. Juodukas bandė įlipti pro langą, nes Kornelija užrakino duris.

— Tas juodukas visuomet buvo kvailys, — pasakė Pablas. — Ar jį papjovė?

— Na ne. Tik šiek tiek supjaustė rankas. Kornelija nebuvo įniršus. Tiesiog nenorėjo jo įsileisti.

— Kornelija nelabai pastovi moteris. Bet ji vis dar užperka mišias savo tėvui, dešimt metų po jo mirties.

— Mišios jam pravers, — tarstelėjo Pilonas. — Jis buvo

blogas žmogus ir nė sykio nesėdėjo kalėjime, nė karto nėjo išpažinties. Kai senis Ruisas buvo prie mirties, kunigas atėjo duoti išrišimo, ir Ruisas atliko išpažintį. Kornelija pasakojo, kad kunigas išėjo iš jo kambario baltesnis už drobę. Bet vėliau jis sakėsi nepatikėjęs nė puse to, ką jam išpažino Ruisas.

Pablas klastingu katės judesiu užmušė ant kelio nutūpusią musę.

— Ruisas visuomet buvo melagis, — pasakė Pilonas. — Jo sielai reikės dar ne vienų mišių. Bet kaip tu manai, ar mišios ką padeda, jei pinigai joms ištraukiami iš girtuoklių kišenių, kol jie miega pas Korneliją?

— Mišios yra mišios, — atsakė Pilonas. — Žmogui, kuris tau parduoda vyną, vis tiek, iš kur tu paėmei du dolerius. Ir Dievui nerūpi, kas ir kaip užperka mišias. Jis tiesiog jas mėgsta, kaip tu mėgsti vyną. Tėvas Merfis buvo įjunkęs meškerioti, ir mėnesių mėnesius Švenčiausiasis Sakramentas trenkė skumbre, bet nuo to jo šventumas nesumažėjo. Tegul kunigai aiškinasi tuos dalykus. Mums nėr ko jaudintis. Man rūpi, kur galėtume gauti kelis kiaušinius. Norėčiau dabar suvalgyti kiaušinį.

Pablas, gindamasis nuo spiginančios saulės, užsimaukšlino ant akių skrybėlę.

— Čarlis Mileris man pasakojo, kad Denis dabar gyvena su Roza Martin, portugale.

Pilonas sunerimęs išsitiesė.

— Gal ji sumanys ištekėti už Denio? Tos portugalės visuomet nori ištekėti ir mėgsta pinigus. Gal po vedybų Denis ims reikalauti iš mūsų nuompinigių. Roza norės naujų suknelių. Visos moterys jų nori. Pažįstu jas.

Pablui irgi sugedo nuotaika.

— O gal nueitume pasišnekėt su Deniu? — pasiūlė jis.

— Gal Denis turi kiaušinių, — tarė Pilonas. — Tos Morales vištos — geros dedeklės.

Jie apsiavė ir nuėjo prie Denio namų. Pilonas pasilenkė, pakėlė alaus butelio kamštį ir nusikeikęs nusviedė šalin.

— Kažkoks negeras žmogus numetė jį norėdamas apgauti.

— Vakar vakare ir aš jį užtikau, — tarė Pablas.

Jis žvilgtelėjo už tvoros, kur noko kukurūzai, ir pamatė, kad jie jau prinokę.

Denį jie rado sėdintį ant slenksčio už rožių krūmo ir vaikantį nuo kojų muses.

— Sveiki, *amigos*, — pasisveikino jis abejingai.

Jie atsisėdo šalia, nusiėmė skrybėles ir nusiavė batus. Denis išitraukė kapšelių tabako, popieriaus ir padavė juos Pilonui. Pilonas šiek tiek nustebo, bet nieko nepasakė.

— Kornelija Ruis kirto peiliu juodukui meksikiečiui, — tarė jis.

— Girdėjau, — burbtelėjo Denis.

— Tos moterys... jos visai pagedo, — kandžiai tarė Pablas.

— Su jomis gulėti pavojinga, — pridūrė Pilonas. — Girdėjau apie vieną mergiotę čia, Tortilijų kvartale, kuri galėtų įtaisyti vyriškiui nelauktą dovanėlę.

Pablas piktai pliaukštelėjo liežuviumi ir ištiesė prieš save rankas.

— Kas žmogui lieka daryti? Kuo gali pasitikėti?

Jie stebėjo Denį, bet šio veide nebuvo nė šešelio nerimo.

— Tos mergiotės vardas Roza, — pasakė Pilonas. — Nenoriu sakyti jos pavardės.

— A, tai tu kalbi apie Rožą Martin, — abejingai tarė Denis. — Ko norėt iš portugalės?

Pablas ir Pilonas su palengvėjimu atsiduso.

— Kaip gyvuoja ponios Morales vištos? — lyg tarp kitko paklausė Pilonas.

Denis liūdnai palingavo galvą.

— Jų jau nėra gyvų. Ponia Morales uždarė į stiklainius pupas, ir tie stiklainiai susprogo. Tada ji sulesino pupas vištomis, ir tos išdvėsė, visos lig vienos.

— Kur jos dabar? — paklausė Pablas.

Denis mostelėjo ranka.

— kažkas patarė Morales, kad ji nevalgytų vištų, nes apsirgs, bet mes jas švariai išdarinėjom ir pardavėm mėsinkinui.

— Kas nors numirė? — paklausė Pablas.

— Ne, matyt, jos buvo valgomos.

— Ko gero, nusipirkot šiek tiek vyno už tuos pinigus? — pasidomėjo Pilonas.

— Ponia Morales nupirko, o aš buvau pas ją vakar vakare. Puiki moteriškaitė tam tikrais atžvilgiais ir ne tokia jau sena, — ciniškai šypsodamasis atsakė Denis.

Pablas su Pilonu vėl sunerimo.

— Mano pusbrolis Vilis sakė, kad jai jau penkiasdešimt, — susijaudino Pilonas.

Denis iškėlė aukštyn rankas.

— Argi svarbu, kiek jai metų, — pareiškė jis filosofiskai. — Ji labai gyva moteriškaitė. Turi savo namą ir du

šimtus dolerių banke, — Denis suirzo. — Norėčiau nunešti jai dovaną.

Pilonas su Pablu įsispitrijo į savo kojas, visomis išgalėmis bandydami atitolinti tai, kas neišvengiamai artėjo. Bet viskas buvo veltui.

— Jei turėčiau bent kiek pinigų, — kalbėjo toliau Denis, — nupirkčiau jai didelę dėžę saldinių, — jis klausiamai žvilgtelėjo į savo nuomininkus, bet tuodu tylėjo. — Man tereikia dolerio ar dviejų.

— Činas Ki ruošiasi džiovinti sepijas, — tarė Pilonas. — Gal padirbėtum kokį pusdienį pas jį?

— Dviejų namų savininkui nedera darinėti sepijų, — kandžiai paprieštaravo Denis. — Bet va, jei kas nors sumokėtų dalį nuompinigių...

— Visą laiką tie nuompinigiai! — pašokęs piktai šūktelėjo Pilonas. — Tu mus išmesi į gatvę, į pakelės griovį, o pats miegosi minkštoje lovoje. Eime, Pablai, — tarė Pilonas, — mes surasim pinigų šitam šykštuoliui, šitam žydui.

Ir jie abu išdidžiai nuėjo.

— Iš kur gausim pinigų? — paklausė Pablas.

— Nežinau, — atsakė Pilonas. — Gal jis daugiau neprašys.

Tačiau tasai nežmoniškas reikalavimas smarkiai sutrikdė jų sielos ramybę.

— Sutikę gatvėje, pavadinsim jį senu žydu, — pasiūlė Pilonas. — Šitiek metų draugavom. Alkaną mes jį pavalgydindavom, sušalusį aprengdavom.

— Kada tai buvo? — susidomėjo Pablas.

— Na, būtume pavalgydinę ir aprengę, jeigu jam būtų reikėję ir jei būtume turėję iš ko. Štai kokie mes jam buvom draugai. O dabar jis sudaužė mūsų draugystę į šipulius dėl dėžės saldainių tai storai senei.

— Saldainiai kenkia organizmui, — tarė Pablas.

Pilonas jautėsi pavargęs nuo tokio didelio jaudinimosi. Jis atsisėdo ant pakelės griovio krašto, parėmė galvą rankomis ir niekaip negalėjo nusiraminti. Prisėdo ir Pablas, bet tik pailsėti, nes jo draugystė su Deniu nebuvo tokia sena ir graži kaip Pilono.

Griovio dugnas buvo apaugęs žole ir krūmokšniais. Pilonas, nudelbęs akis iš liūdesio ir nevilties, pastebėjo kyšančią iš žolių žmogaus ranką. O šalia gulėjo puspilnis galono talpos vyno butelis. Pilonas pastvėrė Pablo ranką.

— Gal jis negyvas? — išpūtė akis Pablas.

Pilonas jau buvo spėjęs atgauti kvapą, ir jo mintys įgavo aiškumo.

— Jei negyvas, vynas jam nepadės. Be to, negi laidosim su tuo buteliu?

Pablo ranka praskyrė krūmų šakas, ir bičiuliai išvydo purviną Chesaus Marijos Korkorano veidą, apžėlusį ruda barzda.

— Sveikutis, Pilonai! Sveikas, Pablai! — tarė jis drumstu balsu. — Ką geriate?

Pilonas griūte užgriuvo ant jo nuo griovio krašto.

— *Amigo*, Chesau Marija! Tu sergi?

Chesus Marija saldžiai nusišypsojo.

— Tiktai girtas, — sumurmėjo jis ir pakilo. — Na, bičiuliai, išgerkit. Gerkit kiek lenda. Turiu dar labai daug.

Pilonas pakreipė butelį ant alkūnės. Nugėrė keturis gurkšnius, ir butelyje vyno sumažėjo visa pinta. Pablas paėmė iš jo butelį ir ėmė žaisti su juo kaip katė su plunksnele. Jis pablizgino kakliuką į rankovę. Pauostė vyną. Tris ar keturis kartus, atsargiai save erzindamas. Paskui tarė:

— *Madre de Dios, que vino!**

Jis kilstelėjo butelį, ir raudonasis vynas linksmai nugurgėjo gerkle. Pablui dar nespėjus atgauti kvapo, Pilono ranka jau vėl buvo ištiesta. Jis pažvelgė į Chesų Mariją švelniai ir susižavėjęs.

— Gal tu miške radai lobį? — paklausė jis. — O gal koks nusipelnęs žmogus paminėjo tave savo testamente, mano mielas bičiuli?

Chesus Marija buvo humaniškas ir visad geros širdies. Jis atsikrenkštė ir nusispjovė.

— Duok man gurkštelėti, — tarė. — Gerklė perdžiūvo. Papasakosiu, kaip viskas buvo.

Jis gėrė svajingai, kaip žmogus, turintis dar daug vyno, galintis neskubėti ir net leisti sau prabangą šiek tiek nupilti pro šalį be jokio sąžinės graužimo.

— Prieš dvi naktis nakvojau paplūdimyje, — ėmė jis pasakoti. — Paplūdimyje prie Sisaido. Naktį bangos priplakė prie kranto valtį. Mažą valtėlę, ir joje buvo irklai. Nusiyriau ja į Monterėjų. Ta valtis buvo verta mažiausiai dvidešimties dolerių, bet gavau tik septynis.

— Ar liko pinigų? — paklausė Pilonas susijaudinęs.

— Aš juk pasakoju, kaip viskas buvo, — tarė Chesus

* Dievo Motina, koks vynas! (*Isp.*)

Marija išdidokai. — Nusipirkau du galonus vyno ir nuėjau miškan, o paskui atsidūriau pas Arabelą Gros. Buvau nupirkęs jai Monterėje šilkinės kelnaites, jai patiko — minkštos, rožinės spalvos. Tada nupirkau Arabelai pintą viskio, o paskui ji sutiko kelis kareivius ir nuėjo su jais.

— Pasiglemžė gero žmogaus pinigus! — pasibaisėjo Pilonas.

— Ne, — svajingai dėstė Chesus Marija. — Jai vis tiek reikėjo išeiti. O paskui aš čia atėjau ir užsnūdau.

— Vadinasi, pinigų jau neturi?

— Nežinau. Reikia pažiūrėti, — jis pagraibė ranka kišenėje ir ištraukė tris suglamžytus vieno dolerio banknotus ir dešimties centų monetą. — Šįvakar nupirksiu Arabelai Gros tą drabužėlį, kuris dėvimas šiek tiek aukščiau.

— Tas mažas šilkinės kepuraites?

— Taip, — atsakė Chesus Marija, — bet ne tokios jos jau mažos, kaip tau atrodo, — jis atsikosėjo.

Piloną bemat apėmė užuojauta.

— Tai vis nuo nakties oro, — pasakė jis, — negerai miegoti po atviru dangum. Na, Pablai, veskim jį ir išgydykim nuo peršalimo. Plaučių liga jau gerokai pažengusi, bet mes jį išgydysim.

— Ką čia paistai, — nusistebėjo Chesus Marija, — aš gerai jaučiuosi.

— Tai tau taip atrodo, — pasakė Pilonas. — Taip manė ir Rudolfas Kelingas, o prieš mėnesį pats buvai jo laidotu-vėse. Taip manė ir Andželina Vaskes. Ji mirė praeitą savaitę. Chesus Marija persigando.

— Kaip manai, kas man?

— Tai vis nakties vėsa, — išminčiaus balsu tarė Pilonas. — Tavo plaučiai neatlaikys.

Pablas susuko butelį į varnalėšos lapą taip kruopščiai, kad kiekvienam praeiviui išsyk kiltų noras sužinoti, ką gi tas lapas slepia.

Pilonas ėjo greta Chesus Marijos, kartkartėmis paremdamas jį ranka, primindamas, jog jis ligonis.

Jie nusivedė jį į savo namus, paguldė į lovą ir, nors diena buvo šilta, užklojo sena antklode. Pablas jausmingai kalbėjo apie nelaiminguosius, kurie kentėjo ir raitėsi nuo skausmų sirgdami džiova. Paskui Pilonas šneka ėmė lieti it medus. Jis susižavėjęs pasakojo apie džiaugsmą, kurį teikia gyvenimas namuke. Kai naktis pasitraukia, kai išsenka vynas ir kalbos, kai baisūs rūko gumulai lauke prilimpa prie žemės it milžiniškų dėlių vaiduokliai, tokiu metu niekas nesiveržia nakvoti kenksmingoje griovio drėgmėje. Ne, miegoti reikia minkštame, šiltame patale, kaip miega kūdikiai.

Tuo metu Chesus Marija užmigo. Pilonas ir Pablas turėjo jį žadinti ir siūlyti vyno. Paskui Pilonas ėmė kalbėti apie ryto metą, kai guli šiltoje gūžtoje tol, kol patekėjusi saulė ima šildyti. Nereikia drebėti paryčiais, daužyti rankomis šonų.

Galop Pilonas ir Pablas įsikabino į Chesus Mariją kaip erdelterjerai, tylomis čiumpantys grobį. Jie išnuomojo namą Chesui už penkiolika dolerių per mėnesį. Jis apsidžiaugęs sutiko. Jie sukirto rankomis. Butelis nusimetė varnalėšos lapą. Pilonas gėrė užvertęs galvą, žinodamas, kad sunkiausias uždavinys — dar prieš akis. Jis pabandė užsiminti apie reikalą tyliai, lyg tarp kitko, kai Chesus Marija siurbė iš butelio savo dalį.

— O dabar tau teks sumokėti tik tris dolerius avanso.

Chesus Marija nuleido butelį ir su siaubu akyse pažvelgė į Piloną.

— Ne! — suriko jis. — Aš pažadėjau Arabelai Gros tą drabužėlį. Sumokėsiu, kai ateis metas.

Pilonas suprato padaręs klaidą.

— Kai tu gulėjai paplūdimyje prie Sisaido, Dievas atplukdė tau valtelę. Manai, jis taip pasielgė, kad galėtum nupirkti kepuraites tai konservinei kekšei? Ne! Dievas tau ją atsiuntė, kad nenumirtum nakvodamas lauke. Manai, Dievui rūpi Arabelos krūtys? Be to, mudu imsime tik dviejų dolerių įnašą, o už dolerį galėsi nupirkti papinyčią ir karvės tešmeniui.

Bet Chesus Marija vis dar spyriojosi.

— Klausyk, — neatlyžo Pilonas, — jei nesumokėsim Deniui dviejų dolerių, atsidursim gatvėje, ir tu būsi kaltas. Miegosime grioviuose, ir ta nuodėmė slėgs tavo sąžinę.

Chesus Marija neatlaikė tokio įnirtingo spaudimo. Jis pasidavė ir atkišo du suglamžytus banknotus Pilonui.

Įtampa kambaryje nuslūgo, vėl įsivyravo taika ir nuoširdi draugystė. Pilonas atsipalaidavo. Pablas nusinešė antklodę ant savo lovos, ir pokalbis vėl užsimezgė.

— Reikia nunešti pinigus Deniui.

Numalšinę didįjį troškulį, jie neskubėdami siurbčiojo vyną iš stiklainių.

— Kam Deniui prireikė tų dviejų dolerių? — paklausė Chesus Marija.

Pilonas išdavė paslaptį. Jo rankos ėmė blaškytis ore taršydami dvi kandys; kad neišskristų pro duris, jas laikė tik riešai ir alkūnės.

— Denis, mūsų bičiulis, susiuostė su poniam Morales. Nemanyk, kad Denis kvailas. Ji, sako, turi du šimtus dolerių banke, ir jis nori nupirkti jai didelę dėžę saldainių.

— Saldainiai kenkia sveikatai, — tarstelėjo Pablas. — Nuo jų skauda dantis.

— Tai Denio reikalas, — nusprendė Chesus Marija. — Jeigu jis nori, kad poniam Morales skaudėtų dantis, tai jo asmeninis reikalas. Kas mums darbo ponios Morales dantys?

Pilono veidą užslinko šešėlis.

— Bet juk, — garsiai įsiterpė jis, — bičiulis Denis, nunešęs saldinius Morales, ir pats kelis suvalgys. Todėl mūsų draugui užgels dantį.

— Negerai bus, jei Denio draugai, kuriais jis pasitiki, sukels jam dantų skausmą, — graudžiai palingavo galvą Pablas.

— Tai ką mums daryti? — paklausė Chesus Marija, nors ir jis, ir kiti puikiai žinojo, ką darysį.

Kiekvienas mandagiai laukė, kad kuris nors kitas pasakytų. Tyla užsitęsė. Pilonas su Pablu juto: ne jie turi prasižioti, nes tam tikra prasme buvo suinteresuoti asmenys. Chesus Marija tylėjo, nes buvo mandagus svečias, tačiau jo draugų tylėjimas aiškiai rodė, ko iš jo norima, ir jis ryžtingai žengė tą žingsnį.

— Galonas vyno — puiki dovana damai, — galop mąsliai tarė jis.

Pilonas ir Pablas buvo priblokšti jo nuovokos.

— Pasakysim Deniui, kad jo dantims sveikiau vynas.

— Gal Deniui mūsų įspėjimas būtų nė motais. Duodami pinigus, negalėtume būti tikri, ką jis su jais padarys.

Juk jis vis tiek gali nupirkti saldainių, ir tuomet visas mūsų rūpestis ir vargas nueitų šuniui ant uodegos.

Jie padarė iš Chesaus Marijos suflerį ir išeities ieškotoją.

— Gal pavojus būtų mažesnis, jeigu mes patys nupirkume vyno ir atiduotume jį Deniui? — pasiūlė jis.

— Tikrai, — šuktelėjo Pilonas, — gerai sugalvota!

Išgirdęs komplimentą, Chesus Marija kukliai nusišypsavo. Jis puikiai žinojo, kad ši mintis skraidė ore ir anksčiau ar vėliau būtų buvusi pasakyta.

Pablas supilstė likusį vyną į stiklainius, ir jie išgėrė pavargę nuo iškalbos.

— Aš jau praalkau, — pasiskundė Pablas.

Pilonas atsikėlė, nuėjo prie durų ir pažvelgė į saulę.

— Jau po pusiaudienio, — pasakė jis. — Aš su Pablu eisiu pas Torelį, o tu, Chesau Marija, keliauk į Monterėjų kokio nors maisto. Gal ponias Bruno prieplaukoje duos tau žuvį. Gal pavyks kur nors rasti duonos.

— Geriau eisiu su jumis, — tarė Chesus Marija.

Jam kilo įtarimas, kad draugai gali žengti kitą, tokį pat logišką ir neišvengiamą žingsnį.

— Ne, Chesau Marija, — tvirtai paprieštaravo tuodu. — Dabar antra valanda ar apie tiek. Po valandos bus trys. Tuomet susitiksime čia ir užkąsim. Ir gal išmesime po stiklą vyno.

Chesus Marija baisiai nenorom patraukė į Monterėjų, o Pablas su Pilonu nukulniavo žemyn nuo kalvos pas Torelį.